

Biroul permanent al Senatului
Bp 268 12.06.2009

AVIZ
referitor la propunerea legislativă
privind Codul civil

Analizând propunerea legislativă privind Codul civil, transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B268 din 26.05.2009,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

I. Observații generale

1. Propunerea legislativă privind Codul civil face parte din categoria legilor organice, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Constituție, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Semnalăm că un proiect al Codului civil a fost transmis Consiliului Legislativ de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr.5 din 14.01.2004, fiind formulat avizul favorabil, cu observații propuneri, nr.229/12.02.2004.

Respectivul proiect a fost adoptat de Senat la data de 13.09.2004 și transmis spre dezbateri Camerei Deputaților. În cursul dezbaterilor din cadrul Camerei Deputaților, s-a constatat necesitatea unei revizuri substanțiale a proiectului. În acest scop, dezbaterile în cea de-a doua Cameră au fost suspendate și s-a retrimis Ministerului Justiției proiectul pentru reanalizare și pentru a se formula un set de amendamente prin care să se urmărească, printre altele, crearea unui mediu de afaceri mai competitiv și luarea în considerare a noilor tendințe ale legislației în materie comercială. În acest sens, prin Ordinul ministrului justiției nr.828/C/24 martie 2006 s-a constituit Comisia pentru revizuirea proiectului noului Cod civil aflat în procedură parlamentară, formată din 18 membri. Proiectul s-a finalizat în anul 2009 când Secretariatul

General al Guvernului, cu adresa nr.37 din 09.03.2009, a transmis Consiliului Legislativ spre avizare proiectul de lege privind Codul civil, fiind emis avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.201/18.03.2009.

II. Observații cu privire la textul propunerii legislative

1. Pentru respectarea prevederilor alin.(2) al art.40 din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesară introducerea, după titlul proiectului, a **formulei introductive**, în următoarea redactare:

„Parlamentul României adoptă prezenta lege”.

2. Semnalăm că numeroase concepte juridice consacrate, esențiale pentru structurarea raporturilor de drept privat, cum sunt cele de întreprindere, bună-credință, vinovăție, fapt juridic, act juridic, proprietate, contract precum și multe altele, nu sunt definite sau sunt definite incomplet. Abandonarea terminologiei consacrate, ce reprezintă un dat al unei culturi juridice, ne-ar putea conduce la o autoeliminare din curentul actual european și poziționarea pe o direcție ce nu va întâlni preocupările juriștilor europeni. În acest sens, putem cita preocupările grupului de cercetare asupra terminologiei, al Societății de legislație comparată și al Asociației Henri Capitant, care a publicat un studiu ce a avut ca obiectiv terminologia comparativă a unui număr de concepte, pornind de la terminologia existentă, pentru a se ajunge la o terminologie comună a diferitelor sisteme juridice la nivel european: Fauvarque-Cosson/Mazeaud and Wicker/Racine/Sautonie-Laguionie/Bujoli (eds.), *Principes contractuels commun. Projet de cadre commun de référence* (Paris 2008); Fauvarque-Cosson/Mazeaud and Tenenbaum, *Terminologie contractuelle commune. Projet de cadre commun de référence* (Paris 2008), *European Contract Law. Materials for a Common Frame of Reference: Terminology, Guiding Principles, Model Rules*, redactată de Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française and Société de Législation Comparée. Editată de Fauvarque-Cosson and Denis Mazeaud. publicată de Racine, Sautonie-Laguionie, Tenenbaum and Wicker (Munich 2008).

3. La **art.3 alin.(1)**, pentru claritatea exprimării, se impune înlocuirea prepoziției „dintre” prin „între”.

La **alin.(3)**, semnalăm că norma este eliptică, deoarece vizează doar înstrăinarea de bunuri sau prestarea de servicii. Atât bunurile, cât și serviciile fac parte din sfera noțiunii de **mărfuri**, dar asta nu înseamnă

că exploatarea unei întreprinderi nu poate consta și în realizarea de lucrări. Propunem reformularea normei, astfel:

„(3) Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de mărfuri, în prestarea de servicii sau în realizarea de lucrări, indiferent dacă are sau nu ca scop obținerea de profit.”

4. La art.4, este necesară marcarea primului alineat cu (1).

5. La art.5, pentru unitate terminologică cu proiectul Codului de procedură civilă, recomandăm înlocuirea sintagmei „în mod prioritar” prin „cu prioritate”.

6. La art.9, semnalăm că interpretarea oficială reprezintă acea interpretare care este făcută de o autoritate publică, în exercitarea atribuțiilor ce-i revin, conform legii. Potrivit Legii nr.24/2000, intervențiile legislative pentru clarificarea sensului unor norme legale se realizează printr-un act normativ interpretativ de același nivel cu actul vizat, prin dispoziții interpretative cuprinse într-un nou act normativ sau prin modificarea dispoziției al cărei sens trebuie clarificat. Interpretarea legală poate confirma sau, după caz, infirma ori modifica interpretările judiciare, arbitrale sau administrative, adoptate până la acea dată, cu respectarea drepturilor câștigate. Dacă interpretarea provine de la aceeași autoritate publică ce a adoptat actul normativ interpretat oficial, interpretarea oficială se numește autentică. Interpretarea oficială autentică are caracter general, obligatoriu, la fel ca actul normativ interpretat.

Observăm că interpretarea autentică oficială nu face parte din procesul de aplicare a legii, deși nu este complet desprinsă de acest proces. Ea constituie o premisă a bunei aplicări a normei juridice, prin faptul că dă explicația corectă a înțelesului, scopului unui act normativ adoptat anterior.

Interpretarea dată de instanțele judecătorești, numită și interpretare judiciară, este de asemenea oficială. Obligatorietatea în acest caz se aplică numai în speță, pentru cauza supusă judecării și pentru participanții la această cauză. Dar asta nu înseamnă că doar instanțele judecătorești pot interpreta legea în activitatea ce o desfășoară. O astfel de abilitare o au și diverse autorități administrative autonome, precum Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Banca Națională a României sau Consiliul Concurenței.

Ca urmare, este necesară reformularea alin.(1), astfel:

„(1) Instituția sau autoritatea care a adoptat norma civilă este competentă să facă și interpretarea oficială a acesteia.”

La **alin.(3)**, pentru rigoarea normei, propunem reformularea, astfel:

„(3) Instanța de judecată interpretează legea numai în scopul aplicării acesteia în cauza dedusă judecării.”

7. La **art.12 alin.(1)**, pentru rigoarea exprimării, întrucât norma dispune *in rem*, nu *in personam*, propunem reformularea textului, astfel:

„(1) Oricine poate dispune liber de bunurile sale, dacă legea nu prevede expres interdicții, restricții ori limitări în privința unor bunuri”.

Totodată, pentru exprimarea sintetică a obiectului articolului, este necesară reformularea **denumirii marginale**, astfel:

„Libera dispoziție a persoanei asupra bunurilor sale”.

Referitor la **alin.(2)**, apreciem că norma trebuie să fie eliminată, deoarece, pe de o parte, este incorect formulată iar, pe de altă parte, conține o ipoteză greșită. Astfel, inițiatorul vizează transpunerea principiului *nemo liberalis, nisi liberatus*, sau în formă extinsă: *bono non intelleguntur nisi deductae rem alienis*, dar fără a face distincție între **insolvabilitate și insolvență**. Semnalăm că insolvabilitatea este o **stare de fapt**, în timp ce insolvența este o **stare de drept**, stabilită prin încheierea de deschidere a procedurii, potrivit prevederilor Legii nr.85/2006 privind procedura insolvenței.

8. La **art.14 alin.(2)**, semnalăm că prezumțiile, fie ele absolute, *iuris et de iure*, sau relative, *iuris tantum*, nu stau sub semnul temporalității. Prezumpția de bună credință, de drept natural, este relativă, adică poate fi răsturnată prin proba contrară, nefiind limitată în timp prin relativitatea sa. Ca urmare, pentru claritatea exprimării, recomandăm reformularea normei, astfel:

„(2) Buna-credință se prezumă, sub rezerva probei contrare”.

9. La **art.16**, recomandăm reamplasarea normei la materia răspunderii civile, întrucât vinovăția constituie și un element al acesteia, nefiind vorba doar de o simpla definiție.

10. La **art.17 alin.(2)**, recomandăm eliminarea sintagmei „Cu toate acestea” din partea de debut a textului, ca inutilă. Formulăm prezenta recomandare pentru toate situațiile similare din propunerea legislativă.

11. La **art.24**, pentru claritatea normei, recomandăm ca în finalul textului să se precizeze că extrasele sau copiile certificate se eliberează cu plata tarifelor legale.

„Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condițiile legii, să consulte registrele publice privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea, cu plata tarifelor legale.”

12. La **art.33 alin.(2)**, pentru rigoare juridică, după cuvântul „măririi” trebuie introdusă conjuncția „sau”.

13. La **art.51**, pentru ca trimiterea să fie completă, este necesară menționarea dispozițiilor Codului de procedură civilă care prevăd procedura de declarare a morții unei persoane.

14. La **art.63 alin.(3)**, semnalăm că termenul medical corect este „procreere”, iar nu „procreație”, așa cum apare în enunț. Propunem corectarea textului.

15. La **titlul Secțiunii a 3-a a Cap.II**, subliniem că expresia „persoanei umane” este un nonsens, fiind necesară eliminarea cuvântului „umane” sau înlocuirea acesteia cu sintagma „ființei umane”.

16. La **titlul Secțiunii a 4-a a Cap.II**, recomandăm eliminarea conjuncției „și”, fiind inutilă.

17. La **art.89 alin.(2)**, pentru evitarea repetiției, propunem înlocuirea conjuncției „sau” din rândul 2 cu conjuncția „ori”.

18. Pentru a respecta o anumită ordine a cazurilor referitoare la domiciliu, recomandăm ca **art.93** privind „Cazurile speciale” să fie așezat după **art.97** privitor la „Domiciliu ales”.

19. La **art.114 alin.(3)**, pentru considerente de ordin normativ, propunem înlocuirea sintagmei „prezentului articol” cu expresia „alin.(1) și (2)”.

20. La **art.115**, pentru corectitudine, în locul expresiei „în stare” trebuie scris cuvântul „apte”. Reținem observația pentru toate situațiile similare.

21. La **art.550 alin.(4)**, pentru precizia normei, propunem reformularea, astfel:

„(4) Cel care, fără acordul proprietarului, dar cu bună credință, avansează cheltuielile necesare pentru producerea și perceperea fructelor sau produselor poate cere restituirea cheltuielilor.”

22. La **art.553** și **art.554**, pentru rigoarea exprimării, trebuie reformulate denumirile marginale, astfel:

„Obiectul proprietății private”;

„Obiectul proprietății publice”.

23. La **art.562**, pentru corelare cu textul normei, recomandăm reformularea **denumirii marginale**, astfel:

„Stingerea dreptului de proprietate **privată**”.

24. La **art.584 alin.(3)**, semnalăm că norma este insuficient determinată, de vreme ce este utilizată sintagma „este considerabilă”, care nu este definită. Propunem înlocuirea acesteia cu expresia „**este mai mult de 50% din valoarea imobilului**”.

25. La **art.657 alin.(2)**, precizăm că teza a doua a normei, potrivit căreia „Dacă unul sau mai mulți coproprietari refuză sau nu pot să participe la refacere, ei sunt obligați să cedeze drepturile lor celorlalți coproprietari. Prețul se stabilește de părți ori, în caz de neînțelegere, de către instanța judecătorească.” reprezintă o încălcare a dreptului de proprietate, având în vedere art.1 din Protocolul 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și, totodată, poate genera abuzuri în practică. Propunem eliminarea acestora.

26. La **art.693**, referitor la limitarea dreptului de suprafață la **99 de ani**, recomandăm corelarea cu norma propusă ca **art.695 alin.(2)**, potrivit căreia dreptul la acțiunea confesorie de suprafață este **imprescriptibil**.

27. La **art.860 alin.(1)**, recomandăm eliminarea expresiei „cât timp fac parte din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale”, ca inutilă, deoarece ipoteza este conținută de sintagma „Bunurile proprietate publică” din debutul normei.

La **alin.(2)**, pentru rigoarea exprimării, trebuie înlocuită sintagma „proprietatea acestor bunuri” prin „proprietatea **bunurilor prevăzute la alin.(1)**”.

28. La **art.884 alin.(1)**, este necesară eliminarea expresiei „Sub rezerva unor dispoziții legale contrare” deoarece, pe de o parte, este insuficient determinată, neprecizând expres dispozițiile pe care le vizează, iar, pe de altă parte, este inutilă, deoarece dispozițiile legale contrare reprezintă dispoziții speciale în raport cu norma propusă la art.884, aplicându-se principiile *in tot iure genus per speciem derogatur* sau *lex specialia generalia derogant*.

Formulăm prezenta observație și pentru **art.885** și **art.955**, în ceea ce privește expresia „dacă prin lege nu se dispune altfel”.

29. La **art.1102 alin.(3)**, recomandăm eliminarea normei, deoarece termenul de un an în care se exercită dreptul de opțiune

succesorală este un termen de decădere, și nu unul de prescripție. Spre deosebire de termenul de prescripție, la a cărui împlinire se stinge dreptul material la acțiune, în cazul termenului de decădere, la împlinirea sa se stinge însuși dreptul subiectiv.

30. La **art.1164**, propunem înlocuirea expresiei „fapta ilicită” prin sintagma „fapta ilicită cauzatoare de prejudicii”, întrucât nu orice faptă ilicită este generatoare de obligații. Menționăm că, potrivit art.1345, doar fapta ilicită cauzatoare de prejudicii declanșează răspunderea delictuală al cărei conținut îl constituie obligația de reparare a prejudiciului produs. Avem în vedere și faptul că art.1377 dispune că dreptul la reparație și, implicit, obligația corelativă, se naște ca urmare a cauzării unui prejudiciu.

31. La **art.1171 alin.(1)**, pentru acoperirea inclusiv a situației în care folosul obținut nu profită neapărat celui ce se obligă, ci este stipulat de acesta în beneficiul unei terțe persoane, străine de contract (de pildă, o donație cu sarcini în beneficiul altcuiva decât al donatorului), propunem următorul text:

„Art.1171 - (1) Contractul prin care fiecare parte urmărește să procure, în folosul său sau al unei terțe persoane, un avantaj în schimbul obligațiilor pe care și le-a asumat este cu titlu oneros”.

32. La **art.1173 alin.(4)**, deoarece nu predarea oricărui lucru al debitorului duce la încheierea valabilă a contractului, propunem înlocuirea sintagmei „predarea unui lucru al debitorului” prin formularea „predarea lucrului ce constituie obiectul obligației debitorului”.

33. La **art.1178 alin.(1)**, pentru respectarea prevederilor art.47 alin.(1) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, elementele enumerării trebuie marcate prin litere, nu prin cifre. Pe cale de consecință, pct.1-4 trebuie înlocuite prin lit.a)-d).

Formulăm aceeași observație și pentru **art.1206 alin.(2)**.

34. La **art.1181**, întrucât termenul „perfectare” este folosit în mod uzual asociat noțiunii de „contract” în înțelesul de „încheiere a contractului”, propunem următorul titlu marginal: „Realizarea acordului de voință”.

La **alin.(1)**, întrucât contractul se încheie prin acordul de voință al părților, negocierea nefiind decât o etapă ce precede încheierea contractului, iar acceptarea unei oferte, unul dintre cele două elemente ale acordului de voință, propunem următoarea formulare:

„Art.1181.- (1) Contractul se încheie în urma negocierii lui de către părți sau a acceptării fără rezerve a unei oferte de a contracta”.

La **alin.(3)**, pentru mai multă precizie, propunem înlocuirea sintagmei „nu ia o decizie” prin sintagma „nu ia o decizie în acest sens”.

35. Norma imperativă instituită la **art.1182** vine în contradicție cu principiul libertății de voință a părților, consacrat la **art.1177**. De aceea, propunem eliminarea sa și, în consecință, renumerotarea articolelor subsecvente.

36. Art.1183 alin.(2) omite să stabilească locul încheierii contractului, deși titlul marginal al articolului reține inclusiv acest aspect. Propunem înlocuirea sintagmei „contractul se consideră încheiat în momentul în care” prin sintagma „contractul se consideră încheiat în momentul și locul în care”.

37. La **art.1188 alin.(1)**, recomandăm eliminarea referirii la negocieri ca temei pentru prezumția caracterului irevocabil al ofertei, întrucât acestea nu reprezintă altceva decât cadrul în care părțile vor fi căzut de acord cu privire la considerarea ofertei ca irevocabilă. Propunem următoarea redactare a frazei a doua a alineatului: „Oferta este irevocabilă și atunci când poate fi considerată astfel în temeiul acordului părților, al practicilor stabilite între acestea, al conținutului ofertei ori al uzanțelor”.

38. Menționăm că textul **art.1190 alin.(2)**, în redactarea actuală, care are în vedere momentul expedierii acceptării ca moment până la care oferta poate fi revocată, se inspiră profund din **art.16 alin.1** din Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri, încheiată la Viena la 11 aprilie 1980, la care România a aderat prin **Legea nr.24/1991**, care dispune că o ofertă poate fi revocată până la încheierea contractului dacă revocarea sosește la destinatar înainte ca acesta să fi expediat acceptarea.

Totuși, având în vedere că **art.1183 alin.(1)** consacră, în ceea ce privește momentul încheierii contractului, sistemul recepției de către ofertant a acceptării, nu sistemul expedierii acceptării, iar potrivit **alin.(1)** al **art.1190**, oferta în cauză „trebuie menținută un termen rezonabil”, neputând fi, prin urmare, revocată „oricând”, așa cum face vorbire textul, propunem ca acesta să fie redactat, astfel:

„(2) Până la încheierea contractului, oferta prevăzută la **alin.(1)** poate fi revocată, însă revocarea nu împiedică încheierea

contractului decât dacă ajunge la destinatar înainte ca **acceptarea să fi ajuns la ofertant** sau, în cazurile prevăzute la art.1183 alin.(2), înainte săvârșirii, **de către destinatarul ofertei**, a actului sau faptului care determină încheierea contractului”.

39. La **art.1192 alin.(1) lit.a)**, pentru o exprimare proprie stilului normativ, propunem înlocuirea sintagmei „prevăzut de art.1190 alin.(1)” prin sintagma „prevăzut la art.1190 alin.(1)”.

Formulăm aceeași propunere și pentru **art.1307 alin.(1)**, unde sintagma „prevăzute de art.1305” urmează a fi înlocuită prin „prevăzute la art.1305”, pentru **art.1358**, unde sintagma „prevăzute de art.1356 alin.(2)” urmează a fi înlocuită prin „prevăzute la art.1356 alin.(2)”, pentru **art.1376**, unde sintagma „prevăzute de art.1371” urmează a fi înlocuită prin „prevăzute la art.1371”, precum și pentru **art.1219 alin.(2)**, unde sintagma „prevăzut de art.1218 alin.(3)” urmează a fi înlocuită prin „prevăzut la art.1218 alin.(3)” .

40. La **art.1194 alin.(1)**, este necesară eliminarea marcajului „d)”, întrucât acesta nu este succedat de un text, ca element al enumerării.

La **alin.(2)**, propunem înlocuirea sintagmei „ca o nouă ofertă” prin sintagma „ca o **contraofertă**”, pe care o considerăm mai adecvată în context, deoarece are ca autor pe destinatarul ofertei, nu pe ofertant.

41. La **art.1195 alin.(1)**, întrucât, potrivit art.1194 alin.(1) lit.c), răspunsul destinatarului nu constituie acceptare atunci când ajunge la ofertant după expirarea termenului, ci, eventual, o contraofertă, propunem înlocuirea sintagmei „despre încheierea contractului” prin sintagma „despre **menținerea voinței sale de a încheia contractul**”.

La **alin.(2)**, din aceleași considerente, propunem înlocuirea sintagmei „dacă ofertantul nu-l înștiințează despre aceasta de îndată” prin formularea „**numai dacă ofertantul îl înștiințează de îndată pe acceptant despre menținerea voinței sale de a încheia contractul**”.

Menționăm că, în redactarea actuală („... produce efecte dacă ofertantul **nu-l înștiințează despre aceasta de îndată**”), textul este neinteligibil.

42. Menționăm că **art.1196** are ca model art.15 alin.2 din Convenția sus-menționată, potrivit căruia o ofertă, **chiar dacă este irevocabilă**, poate fi retractată dacă retractarea ajunge la destinatar înainte sau în același timp cu oferta.

Deși Convenția, la art.15 alin.2 și art.16 alin.1 utilizează termenul de „retractare” distinct de termenul de „revocare”, pe fond,

cei doi termeni reprezintă aceeași instituție juridică, și anume aceea de contramandare, de către ofertant, a ofertei sale. Deosebirea dintre cei doi termeni constă doar în momentul la care se raportează ajungerea ofertei la destinatar.

Având în vedere cele arătate anterior, pentru unitate terminologică cu art.1190, care folosește termenul de „revocare”, propunem ca titlu marginal **„Revocarea ofertei sau a acceptării”**.

De asemenea, propunem înlocuirea sintagmei „poate fi retrasă dacă retragerea” prin formularea „poate fi **revocată** dacă **revocarea**”.

Precizăm că operarea cu termeni diferiți pentru desemnarea aceleiași noțiuni poate genera dificultăți de interpretare.

43. La art.1201 alin.(2), textul este contradictoriu, întrucât vorbește, pe de o parte, despre „stipulațiile stabilite în prealabil de una din părți”, ceea ce exclude negocierea acestora, iar pe de altă parte despre faptul că acestea „sunt incluse în contract în urma negocierii între părți”.

Ținând seama de faptul că acest tip de clauze sunt esențialmente nenegociabile, ele fiind propuse de către una din părți, iar cealaltă parte neavând decât să le accepte ori, dimpotrivă, să nu le accepte, propunem următorul text:

„(2) Sunt clauze standard acele clauze stipulate în contract, la propunerea uneia dintre părți, pentru a fi utilizate în mod general și repetat”.

44. Întrucât art.1202 se referă la clauze standard ce au ca obiect limitarea sau înlăturarea unor drepturi ale cocontractantului, precum și la derogarea de la norme imperative, de ordine publică, recomandăm eliminarea acestuia.

Pe cale de consecință, este necesară eliminarea, la **art.1201 alin.(1)**, a sintagmei cu care debutează textul „Sub rezerva prevederilor art.1202”.

45. La art.1212 alin.(2), întrucât, atunci când eroarea cade asupra unor împrejurări neesențiale pentru încheierea contractului, ne aflăm în prezența **dolului incident** (*dolus incidens*), putându-se cere, dacă este cazul, o reducere a prestației, sugerăm revederea normei propuse, care permite anularea contractului, „chiar dacă eroarea ... nu a fost esențială”.

46. La art.1235 alin.(2), sugerăm eliminarea condiționării nulității absolute a contractului de cunoașterea, comună sau nu, a cauzei ilicite sau imorale, întrucât atât normele legale imperative, cât

și bunele moravuri ocrotesc un interes general, interes care este mai presus decât interesul părții contractante care nu a cunoscut caracterul ilicit sau imoral al cauzei.

47. La **art.1238 alin.(2)**, propunem folosirea aceleiași definiții date înscrisului autentic în proiectul de lege privind Codul de procedură civilă, cu care propunerea legislativă trebuie să se coreleze. Menționăm că, potrivit **art.257 alin.(1)** din acest proiect, înscrisul autentic este acela făcut de **funcționarul public, de notarul public sau alt agent instrumentator, cu formele și în limitele atribuțiilor prevăzute de lege**, iar conform **alin.(2)** al aceluiași articol, este, de asemenea, autentic orice alt înscris căruia legea îi conferă acest caracter.

48. La **art.1243 alin.(4)**, sugerăm eliminarea permisivității confirmării „în cazurile prevăzute de lege”, având în vedere că nulitatea absolută intervine, potrivit **alin.(1)**, pentru ocrotirea unui interes general, în mod tradițional ea neputând fi acoperită prin confirmare.

49. La **art.1244 alin.(1)**, pentru o redactare simetrică cu cea a **art.1243 alin.(1)**, propunem ca textul să debuteze astfel:

„**Art.1244. - (1) Este anulabil contractul ...**”.

50. La **art.1251 alin.(3)**, din modul în care este redactat textul se înțelege că, deși clauzele sunt considerate nescrise, dacă ele sunt esențiale, atrag nulitatea totală a contractului. Sugerăm revederea textului, în scopul clarificării.

51. La **art.1254**, întrucât nu contractul este autentic, ci forma în care acesta este încheiat, propunem următorul **titlu marginal**: „**Repararea prejudiciului în cazul anulării contractului încheiat în formă autentică**”.

52. La **art.1270 alin.(2)**, textul este neinteligibil, întrucât asociază creditorului executarea obligației de „predare”. Propunem, de aceea, ca textul să se refere la „**obligația de preluare**”.

53. La **art.1293 alin.(1)**, pentru evitarea unei interpretări eronate, propunem înlocuirea sintagmei „când terțul nu cunoștea” prin sintagma „**când terțul contractant nu cunoștea**”.

54. La **art.1299**, pentru claritatea exprimării, propunem ca textul să fie reformulat, astfel:

„**Art.1299. - Contractul încheiat de un reprezentant aflat în conflict de interese cu reprezentatul poate fi anulat la cererea**

reprezentatului, în cazul în care conflictul a fost cunoscut sau trebuia să fie cunoscut de contractant la data încheierii contractului”.

55. La **art.1306**, propunem înlocuirea expresiei „ca reprezentant”, care duce cu gândul la o comparație, prin sintagma „în calitate de reprezentant”.

Formulăm aceeași propunere și pentru **art.1310**.

56. La **Secțiunea a 8-a**, menționăm că, deși din conținutul acesteia reiese că se dorește a se reglementa cesiunea de obligații (a se vedea în acest sens **art.1311 alin.(1)**, **art.1314 alin.(1)** și **art.1318**), **titlul său este „Cesiunea contractului”**. Or, contractul poate presupune nu neapărat doar obligații, ci eventual și drepturi. Cum titlul trebuie să reflecte în mod sintetic conținutul, sugerăm să se reflecteze asupra acestui aspect.

57. La **art.1314 alin.(2)**, pentru o exprimare proprie stilului normativ, propunem înlocuirea sintagmei „în 15 zile” prin sintagma „în termen de 15 zile”.

58. La **art.1325**, întrucât **art.1324** folosește denumirea de „promisiune publică de recompensă”, pentru corelare cu acest articol, propunem ca **titlul marginal să fie următorul: „Revocarea promisiunii publice de recompensă”**.

Avem în vedere și faptul că **alin.(3)** al articolului în discuție face vorbire despre „recompensa promisă”.

59. Deoarece **art.1328** și **1329** se leagă tematic, propunem comasarea lor într-un singur articol, **art.1328**, urmând ca textele lor să constituie obiectul unor alineate distincte, **alin.(1)** și **(2)**.

Pe cale de consecință, articolele subsecvente vor fi renumerotate.

60. La **art.1347**, întrucât **alin.(1)** nu se referă doar la forța majoră și la cazul fortuit, ci reține drept cauză exoneratoare și fapta victimei sau a terțului, care constituie obiectul unui articol distinct, și anume **art.1348** cu titlul marginal „Cauze exoneratoare de răspundere”, propunem ca textul să figureze de sine-stătător, ca **art.1347**, urmând ca **alin.(2)-(4)** ale actualului **art.1347** să alcătuiască un alt articol, **art.1348**.

Pe cale de consecință, **art.1348** urmează să devină **art.1349**, ș.a.m.d..

61. La **art.1354**, pentru fluenta exprimării, propunem reformularea textului, astfel:

„**Art.1354.** - La aprecierea culpei, se va ține seama de împrejurările străine de persoana autorului faptei în care s-a produs

prejudiciul, precum și, dacă este cazul, de faptul că prejudiciul a fost cauzat de un profesionist în exercițiul activității sale”.

62. La **art.1367**, pentru a reflecta sintetic conținutul alin.(2), propunem următorul **titlu marginal**: „culpa comună. Concursul cu forța majoră, cazul fortuit ori fapta terțului”.

63. La **art.1368 alin.(1)**, probabil dintr-o eroare de tastare, s-a scris, în rândul al doilea, „să supraveghere”, în loc de „să supravegheze”. De aceea, este necesară efectuarea corecturii de rigoare.

64. La **art.1369 alin.(2)**, pentru folosirea unui limbaj modern, propunem înlocuirea sintagmei „în puterea legii” prin sintagma „în virtutea legii”.

65. La **art.1760**, pentru rigoarea exprimării, sugerăm înlocuirea sintagmei „dispozițiilor de la vânzare” cu expresia „dispozițiilor privind vânzarea”. Observația este valabilă pentru toate situațiile similare din proiect.

66. La **art.1764 alin.(3)**, pentru o exprimare gramatical corectă, se impune înlocuirea sintagmei „le stabilește” cu expresia „o stabilește”.

67. La **art.1778 lit.c)**, menționăm că analogia este o metodă de interpretare, potrivit căreia, în lipsa unei prevederi legale pentru o anumită situație, se apelează fie la o normă care reglementează cea mai asemănătoare situație cu cea dată (*analogia legis*), fie la principiile de drept (*analogia juris*). De aceea, trebuie să se prevadă că dispozițiile respective se aplică „în mod corespunzător” (aceasta fiind, de altfel, exprimarea consacrată), nu „prin analogie”.

Formulăm aceeași observație, și pentru **art.1780 alin.(1) și (2)**.

Totodată, menționăm că **art.972**, la care se face referire, are ca obiect dreptul de abitație al soțului supraviețuitor, iar cum acest drept are caracter de specificitate în raport cu legislația locațiunii, considerăm că referirea la aplicabilitatea prevederilor legale trebuie să se facă în sens invers, adică la sediul materiei pe care o constituie acest drept de abitație (**art.972**) să se prevadă că dreptului în discuție îi sunt aplicabile, în mod corespunzător, prevederile **art.1778 lit.c)**.

68. La **art.1780 alin.(1)**, pentru un stil normativ adecvat, propunem înlocuirea sintagmei „prevăzute de **art.1650**” prin sintagma „prevăzute la **art.1650**”.

Formulăm aceeași propunere și pentru **art.1812 alin.(3)**, unde sintagma „prevăzute de art.1805” urmează a fi înlocuită prin „prevăzute la art.1805”.

69. La **art.1789**, pentru o exprimare cursivă, propunem înlocuirea sintagmei „caz în care dispozițiile art.1790 alin.(2) sunt aplicabile” prin formularea „caz în care sunt aplicabile dispozițiile art.1790 alin.(2)”.

70. La **art.1791 alin.(2)**, pentru claritatea exprimării, recomandăm eliminarea sintagmei „de către locatar” din finalul primei fraze.

71. La **art.1795**, probabil că s-a avut în vedere destinația prezumată după împrejurarea potrivit căreia **locatorul** îl folosește, pentru că altfel, în redactarea actuală, norma este lipsită de logică. În această ipoteză, este necesară înlocuirea cuvântului „locatarul” prin „locatorul”.

72. La **art.1808 alin.(2)**, pentru o exprimare proprie stilului normativ, propunem înlocuirea sintagmei „conform art.1812 alin.(2)” prin sintagma „conform prevederilor art.1812 alin.(2)”.

La **alin.(3)**, din aceleași considerente, propunem înlocuirea sintagmei „cu respectarea alin.(2)” prin sintagma „cu respectarea prevederilor alin.(2)”.

73. La **art.1814 alin.(3)**, pentru fluența exprimării, propunem înlocuirea sintagmei „dispozițiile art.1784 fiind aplicabile” prin sintagma „fiind aplicabile dispozițiile art.1784”.

Totodată, pentru unitate terminologică cu întreg conținutul capitolului, propunem înlocuirea sintagmei „folosire a lucrului” prin sintagma „folosire a bunului”.

74. La **art.1819 alin.(2)**, pentru corespondență cu folosirea timpului trecut din debutul frazei („lucrările au fost efectuate”), propunem înlocuirea sintagmei „pentru orice pagubă ar fi cauzată” prin sintagma „pentru orice pagubă ar fi fost cauzată”.

75. La **art.1826 alin.(2)**, pentru a nu se interpreta în mod eronat că este vorba despre îngăduința locatorului, propunem înlocuirea sintagmei „el le-a îngăduit” prin sintagma „**acesta din urmă** le-a îngăduit”.

76. La **art.1845**, pentru folosirea unui stil normativ adecvat, propunem înlocuirea sintagmei „potrivit art.1726-1735” prin sintagma „potrivit prevederilor art.1726-1735”.

77. La **art.1853 alin.(2)**, în ceea ce privește răspunderea antreprenorului, semnalăm că exprimarea este imprecisă, fiind necesară trimiterea la normele din materia contractului de vânzarea cumpărare pe care inițiatorul le vizează a se aplica prin analogie, și anume **art.1703 -1714**.

Ca urmare, propunem următoarea redactare:

„(2) Antreprenorul care lucrează cu materialele sale răspunde pentru calitatea acestora, **dispozițiile art.1703 - 1714 aplicându-se în mod corespunzător.**”

Totodată, semnalăm că **denumirea marginală** nu reflectă conținutul articolului, ci descrie doar ipoteza alin.(3). Pentru rigoare normativă, recomandăm reformularea acesteia, astfel:

„**Materialele utilizate**”.

78. La **Titlul IX, Capitol VIII - Contractul de transport, din Cartea a V-a - Despre obligații**, recomandăm completarea cu norme care să reglementeze tipurile de contracte de transport, precum transportul rutier, transportul maritim, transportul feroviar, transportul aerian, respectiv transportul combinat. De altfel, art.2030 și următoarele din Codul civil quebecoise, care a constituit una din sursele de inspirație pentru prezentul proiect, conține astfel de norme.

Aceste norme ar trebui să țină seama de convențiile internaționale ratificate de România dar și de actele normative comunitare, cum ar fi: Convenția de la Atena din 1974 privind transportul pe mare al pasagerilor și al bagajelor, precum și protocoalele la aceasta, Convenția de la Berna privind transporturile feroviare internaționale - COTIF, Convenția internațională privind transportul mărfurilor pe calea ferată - CIM, Directiva 2009/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind asigurarea proprietarilor navelor în ceea ce privește creanțele maritime și Regulamentul (CE) nr.392/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2009 privind răspunderea în caz de accident a transportatorilor de persoane pe mare, publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 131 din 28.05.2009, Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 158 din 23.6.1990, Directiva 92/106/CEE a Consiliului din 7 decembrie 1992 privind stabilirea de norme comune pentru anumite tipuri de transporturi combinate de mărfuri între state membre, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 368 din 7

decembrie 1992, Regulamentul (CE) nr. 1107/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iulie 2006 privind drepturile persoanelor cu handicap și ale persoanelor cu mobilitate redusă în timpul călătoriei pe calea aerului, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 204 din 26 iulie 2006.

Totodată, având în vedere nivelul de reglementare al prezentei propuneri legislative, și anume de cod, menționăm că, potrivit prevederilor art.17 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **„reglementările dintr-un anumit domeniu sau dintr-o anumită ramură de drept, subordonate unor principii comune, pot fi reunite într-o structură unitară”**. În domeniul contractelor de transport, în legislația din România sunt diverse norme care ar putea să fie încorporate în prezenta propunere legislativă. Astfel, norme care reglementează diferite contracte de transport întâlnim în: Ordonanța Guvernului nr.19/1997 privind transporturile, republicată, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.12/1998 privind transportul pe căile ferate române și reorganizarea Societății Naționale a Căilor Ferate Române, republicată, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.109/2005 privind transporturile rutiere, Ordonanța Guvernului nr.29/1997 privind Codul aerian, republicată, Ordonanța Guvernului nr.42/1997 privind transportul naval.

79. La art.1951, similar actelor comunitare evocate mai sus, recomandăm definirea contractului de transport, a transportatorului, transportatorului de fapt, transportatorul care realizează efectiv transportul, în parte sau în întregime, pasager sau bagaj.

Astfel, **contractul de transport** poate fi definit ca „un contract încheiat de un transportator sau în numele unui transportator, pentru transportul unui pasager sau al unui pasager împreună cu bagajele sale, ori transportul de mărfuri”.

Transportatorul poate fi definit ca „persoana care încheie sau în numele căreia se încheie un contract de transport, indiferent dacă transportul este efectuat de persoana respectivă sau de un transportator de fapt”.

Transportatorul de fapt poate fi definit ca „persoana, alta decât transportatorul, care este proprietar, navlositor sau exploatator al navei și care realizează efectiv transportul, în parte sau în întregime.

Transportatorul care realizează efectiv transportul, în parte sau în întregime poate fi definit ca „transportatorul de fapt sau

transportatorul, în măsura în care acesta din urmă realizează efectiv transportul”.

Pasagerul poate fi definit ca „persoana transportată:

(a) în cadrul unui contract de transport; sau

(b) care, cu acordul transportatorului, însoțește un vehicul sau animale vii făcând obiectul unui contract de transport de mărfuri”.

Bagajul poate fi definit ca „orice obiect sau vehicul transportat de către transportator în cadrul unui contract de transport, cu excepția:

(a) obiectelor și vehiculelor transportate în cadrul unui contract de navlosire, al unui conosament sau al altui contract având ca obiect principal transportul de mărfuri; și

(b) animalelor vii”.

80. La **art.2009**, potrivit exprimării consacrate în literatura de specialitate, semnalăm că este vorba despre forma scrisă a contractului de mandat sau despre cea orală (și nu verbală). Propunem corecția de rigoare.

81. La **art.2015 alin.(2)**, pentru îmbunătățirea textului, recomandăm înlocuirea prepoziției „pe” din debutul normei cu prepoziția „în”.

82. La **art.2040**, având în vedere conținutul normei, propunem ca marginala să fie reformulată, astfel: „**Forma contractului**”. Reținem observația și pentru **art.2051** și **art.2100**.

83. La **art.2065 alin.(2)**, pentru claritatea ipotezei juridice, sugerăm inserarea cuvântului „efectuate” după „cheltuielile”.

84. La **art.2085 alin.(7)**, pentru o corectă trimitere sintagma „art.2086” trebuie înlocuită cu expresia „art.2084”.

85. La **art.2102**, observăm că în dreptul comercial, regula este că depozitul este remunerat, acesta fiind cu titlu gratuit doar în mod excepțional. Propunem revederea în acest sens a textului.

86. La **art.2111**, semnalăm că sintagmele „motive grave” și „moment nepotrivit” de la **alin.(3)** și, respectiv, **alin.(4)** sunt inexacte și nejuridice. Se impune revederea celor două norme.

87. La **Titlul IX, Capitol XI - Privilegii și garanții reale**, din **Cartea a V-a - Despre obligații**, semnalăm că, pe de o parte, este reglementată la **art.2383** și următoarele, **ipoteka mobilă**, iar, pe de altă parte, la **art.2476 - 2490** este reglementat **gajul**. Propunem ca inițiatorii să comaseze normele, astfel încât să fie reglementat un singur tip de garanție reală imobiliară. În acest sens, menționăm soluția oferită de Codul civil din Quebec, acesta reglementând doar

ipoteka imobiliară și ipoteka mobiliară, ipoteka mobiliară putând fi încheiată cu sau fără predarea bunului ipotecat, dar nu conține instituția gajului.

88. La art.2330, pentru rigoare normativă, trebuie reformulată denumirea marginală, astfel:

„Opozabilitatea privilegiilor”.

89. La art.2331, semnalăm că denumirea marginală nu este corelată cu textul normei. Ca urmare, propunem reformularea acesteia, astfel:

„Prioritatea creditorilor privilegiați”.

90. La art.2334, având în vedere că doar acest articol constituie Secțiunea a 2-a, recomandăm comasarea cu Secțiunea a 3-a, secțiunea rezultată putând fi intitulată „Privilegiile generale și privilegiile speciale”. Urmare a însușirii acestei propuneri, trebuie reformulată și denumirea marginală a acestui articol, astfel:

„Privilegiile generale”.

91. La denumirea marginală a art.2336, pentru a nu se confunda cu cea de la art.2333 la care face trimitere, trebuie reformulată, astfel:

„Stingerea privilegiului special”.

92. Cu privire la structura Capitolului III, „Ipoteca”, observăm că acesta, la Secțiunea I „Dispoziții generale”, tratează instituția ipotecii în general (dispoziții comune, obiectul și întinderea ipotecii, efectele ipotecii față de terți), pentru ca la ultimul paragraf să reglementeze „Ipotecile convenționale”. Am putea conchide că intenția inițiatorilor a fost aceea de a arăta că regula o reprezintă ipotecile legale și judiciare, iar excepția ipotecile convenționale. Dar, în secțiunile următoare inițiatorul revine asupra ipotecii imobiliare (Secțiunea 2) și a ipotecii mobiliare (Secțiunea 3).

Apreciem că structura Capitolului III ar trebui în așa fel regândită, încât să ofere o mai clară înțelegere a criteriilor de clasificare a ipotecilor în formele prevăzute de prezentul proiect.

93. La art.2340, pentru rigoare juridică sugerăm reformularea normei după modelul oferit de prevederile art.2662-2663 din Codul civil din Quebec, astfel:

„Art.2340. - (1) Ipoteca este un drept accesoriu, ce subzistă atâta timp cât există obligația pe care o garantează.

(2) Ipoteca este indivizibilă și există în întregime asupra tuturor bunurilor grevate, asupra fiecăruia dintre ele și asupra fiecărei

părți din acestea, chiar și în cazurile în care proprietatea este divizibilă sau obligațiile sunt divizibile.”

94. La art.2406 alin.(1), pentru claritatea normei, propunem reformularea în partea de debut, astfel:

„(1) Publicitatea ipotecii asupra conturilor deschise la o bancă sau la o altă instituție de credit se realizează prin înscrierea ...”.

95. La art.2415, pentru claritatea normei, trebuie exprimat cursul de schimb care constituie cursul de referință, o posibilă formulare a părții de final a articolului putând fi:

„... echivalentul în lei al sumei de 500 EUR, calculat prin raportare la cursul de schimb RON/EUR comunicat de Banca Națională a României”.

96. La art.2421, pentru corelare cu norma care constituie corpul articolului, trebuie reformulată denumirea marginală, astfel:

„Ipotecile mobiliare prioritare”.

97. La art.2483, pentru rigoarea normei, recomandăm ca trimiterea să fie făcută la art.794-798.

98. La Cartea a VII-a, „Dispoziții de drept internațional privat”, propunem ca în tot cuprinsul acesteia noțiunea de „ființă umană” să fie înlocuită cu cea consacrată juridic de „persoană fizică”, adecvată în context.

PREȘEDINTE

dr. Dragoș ILIEȘU

București

Nr. 650/11.06.2009.